

Zrównoważone rolnictwo może nie tylko poprawić efektywność energetyczną oraz zasobową gospodarki, ale też przyczynić się do obniżenia jej wpływu netto na środowisko. Wdrażanie zrównoważonych praktyk rolniczych, pozwalających na niskoemisyjny rozwój tego sektora, wymaga jednak od gospodarstw rolnych podjęcia wysiłku finansowego i organizacyjnego na początku tego procesu.

W tym kontekście istotną barierą jest rozdrobnienie polskiego rolnictwa, co hamuje upowszechnianie najlepszych praktyk i nie pozwala osiągnąć efektów skali. W dużych państwach Europy Zachodniej dominują gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 50 ha, tymczasem w Polsce nadal ok. ¼ gruntów zajmują gospodarstwa poniżej 10 ha. Ten stan zmienia się stopniowo wraz z restrukturyzacją rolnictwa, wspieraną przez bodźce ekonomiczne i regulacyjne (Wspólna Polityka Rolna). Proces ten sprzyja obniżeniu emisyjności wartości dodanej powstającej w rolnictwie i poprawie jego efektywności. Fakt ten nie powinien jednak prowadzić do wniosku o konieczności likwidacji mniejszych gospodarstw, zwłaszcza ze względu na walory małoskalowej produkcji ekologicznej.

Produkcja rolna w Polsce ustępuje krajom Europy Zachodniej pod względem poziomu mechanizacji produkcji. W przyszłości należy spodziewać się zmian w tym zakresie, w związku z już ujawniającym się trendem dążenia do zastępowania produkcji pracochłonnej – bardziej wydajną energo- i kapitałochłonną. Mechanizacja, połączona z przewidywaną konsolidacją gospodarstw, przyczyni się do uwolnienia rezerw siły roboczej, która będzie mogła być wykorzystana w innych sektorach.

Należy odnotować, że emisje gazów cieplarnianych z gleb rolnych, fermentacji jelitowej oraz odchodów zwierzęcych są znacznie trudniejsze do dokładnego oszacowania niż emisje ze spalania paliw kopalnych, czy emisje procesowe z zakładów przemysłowych.

W ramach prac nad Programem zidentyfikowano 57 obszarów w dziale rolnictwo i rybactwo, co stanowi 15% wszystkich obszarów, tym samym wskazując na dużą wagę sektora w procesie przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną. Nie ma jednej dominującej kategorii działań we wspomnianym sektorze, ale znaczna większość (4/5) zgrupowana jest w 3 kategoriach: inwestycje kapitałowe (29%), działania eksploatacyjne i nowe praktyki (27%) oraz B+R i dzielenie się wiedzą (24%). Dane te wskazują na kompleksowość działań do podjęcia w tym sektorze.

Celem Programu w obszarze rolnictwa jest wsparcie sprawnego przeprowadzenia procesu restrukturyzacji rolnictwa w kierunku niskoemisyjnym oraz systematyczna promocja zrównoważonych praktyk rolniczych.

Istotnym zjawiskiem z punktu widzenia potencjału do modernizacji i wdrażania zrównoważonych praktyk w polskim rolnictwie będzie jego restrukturyzacja w kierunku większych gospodarstw rolnych, jednak bez szkody dla rozwoju małoskalowej produkcji ekologicznej. Przewiduje się, że proces ten będzie zachodził stopniowo aż do roku 2050, napędzany przez czynniki ekonomiczne, demograficzne i bodźce regulacyjne. Tym samym w 2050 r. struktura polskiego rolnictwa będzie zbliżona do ogólnoeuropejskiej, z dominacją dużych gospodarstw rolnych.

Dwa kluczowe dla niskoemisyjnego rozwoju polskiego rolnictwa obszary to przejście do bardziej przyjaznych dla środowiska i zasobooszczędnych praktyk w zakresie zarządzania glebami oraz hodowlą zwierząt. Konsekwentne promowanie zrównoważonych praktyk gospodarowania w polskim rolnictwie pozwoli na stopniowe redukcję negatywnego wpływu tego sektora na

